

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
Etapa națională
19 aprilie 2024
Clasa a VIII-a

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul efectiv de lucru este de trei ore.**
- **Punctajul total este de 100 de puncte.**

Citește fiecare dintre textele următoare pentru a putea răspunde la cerințele formulate:

A.

— Ce să vezi! – îmi sporește Florin cu pricepere curiozitatea. Atât de aproape ești uneori de o altă țară.

O altă țară! Prin urmare, există cu adevărat și o altă țară. Înainte de a vedea cu ochii mei dealurile împădurite în zare, am crezut că o altă țară e așa, un fel de poveste. Iată că aici se află una aievea: în depărtare, ce-i drept, însă mai s-o poți atinge cu mâna. Peisajul arată ca la noi: coline, păduri și case, care cu siguranță cresc pe măsură ce te apropii de ele. Cu greu pot crede că e diferită.

Ținându-mă strâns de mână, Tatăl pătrunde pe porțița deschisă către uliță și se îndreaptă cu pași repezi de-a lungul casei spre un bătrân care stă în mijlocul curții, sprijinit într-un toiag în trei noduri. Îl pot urma doar anevoie, pașii devenindu-i tot mai mari. Bătrânul nu se mișcă, așteptând îndărătul unui chip sobru, asprit de sprâncenele-i stufoase.

— Taticule!

N-am fost eu. Tatăl însuși a spus-o, iar eu sunt nedumerit. Ce mi-a povestit el până acum despre copilăria și despre tatăl și despre mama lui – întâmplări hazlii, multe dintre ele, și triste, unele – nu se potrivește cu ceea ce văd. Părinții din povestirile sale sunt tineri și puternici și sprinteni, în vreme ce aici nu văd decât un bătrân tăcut în așteptare, cu un toiag ce pare că face parte din făptura lui.

Tatăl îl îmbrățișează pe bătrân, care, nemișcat, lasă faptul să se petreacă, abia atingând cu mâinile coatele celui din față. Pe urmă tot Tatăl desface îmbrățișarea, face doi pași înapoi către mine, mă ia de mână și mă aduce lin către acela.

— Uite, Taticule, ăsta... sunt eu.

Iarăși nu am vreme să-mi dau socoteală ce vrea oare Tatăl să spună, că imediat vine următoarea sa afirmație derutantă:

— Uite... – și-mi spune pe nume, ceea ce la multele alinturi pe care le are pentru mine se întâmplă rar – ăsta e Tata al meu.

Privesc cu reținere înfățișarea acestui bătrân cu privire gravă, pălărie roasă, cămașă albă fără guler, cu mâneci largi suflecate până la cot, năvălind prin vesta tricotată, și cu pantaloni negri, aspri ca o scoarță de copac. Bătrânul stă desculț, părând crescut din pământul bătătorit și prăfos al curții, și privește lung, ușor aplecat, din ochi gravi ca ai Tatălui, umbriți de sprâncene de asemenea ca ale sale. În ciuda privirii fixe pare să mă caute, iar eu descopăr în ținuta sa sfioasă parcă un ușor oftat, în bărbia sa un tremur abia perceptibil. Mâinile sale arse de soare, încinse de vine ca niște șerpi, cu palmele noduroase brăzdate de crăpături fine și negre, se deschid încet, ca niște porți grele de șură, și mă cuprind. Sunt îmbrățișat și, pentru câteva clipe, nu mai știu unde se termină bătrânul și unde încep eu.

Sunt înconjurat. De un noian de mătuși, neveste, neni, verișoare, veri, nepoți și mamăi cu batic. Trei pisici răzlețe și, ceva mai departe, la gardul către uliță, două vecine și un bebeluș fac la rândul-le parte dintre asediatori. Cu toții privesc spre mine și spre Tată. Laudele și exclamațiile ascuțite a admirație nu mai conțin. Că aș fi mare, chipeș, deștept, cuminte, cu ochi mari și obraji bucălați, astfel încât unele dintre ele, mai ales dintre cele mai bătrâne, pur și simplu m-ar mânca. Dintre toți cel mai mândru e Florin: el știe cele mai multe lucruri despre noi, el a fost cel care ne-a luat de la tren de la Giurgiu, ne-a adus încoace și ne-a avut pe tot drumul doar pentru el. Unii îl întreabă în același timp pe Tată și mă întreabă și pe mine și cum Tatăl nu mai prididește cu răspunsurile, iar eu am hotărât să tac, pentru că la fiecare cuvânt de-al meu toți nu fac decât să fie uluiți de accentul caraghios pe care l-aș avea – drept care unii nu vor decât să mă facă să rostesc vreo vorbă, îndemnându-mă pentru a opta oară să spun cum mă cheamă –, intervine Florin și oferă cu generozitate explicații despre mine din ceea ce a putut afla în mașină pe drum.

Deocamdată nici nu încerc să rețin nume și niveluri de rudenie – sunt pur și simplu prea multe. Puțin mai târziu oricum n-au rămas prin preajmă decât cei mai importanți. Ceilalți, după ce s-au uluit îndeajuns, au plecat.

Cei rămași provin din cele două case de aici, despărțite de curtea în care tocmai ne aflăm. Privite dinspre uliță, casele stau una lângă alta, însă prin așezarea lor în lungul curților, o casă privește celelalte în spinare. În vreme ce restul curților de prin vecini sunt despărțite de garduri de sârmă sau de scânduri, cele două gospodării de aici comunică printr-o porțiță din ocolul ogrăzii.

Claudiu M. Florian, *Vârstele jocului: Strada Cetății*

B.

Mi-am pus caietul de exerciții în ghiozdan și m-am dus la Lizzie în grădină.

— Înainte să mă întorc la școală, pot să pun ceva în cuțar?

Trecuse mult timp de când nu mai pusesem nimic în cuțar, dar Lizzie m-a înțeles într-o clipită.

— De multe ori m-am întrebat dacă ai mai găsit ceva de pus acolo.

Fișele nu erau singurele cuvinte care și-au găsit drum spre cuțar.

Pe podeaua dulapului tatei erau două cutii de lemn. Le-am găsit când ne jucam de-a v-ați ascunselea. Colțul ascuțit al uneia dintre ele mi s-a înfipt dureros în spate pe când încercam să mă ascund în cel mai îndepărtat ungher. Am deschis-o.

Printre hainele tatei și rochiile pline de praf ale lui Lily, era prea întuneric să văd ce e înăuntru, dar am pipăit marginile de la ce păreau a fi niște plicuri. Apoi am auzit niște bocănituri pe scări și pe tata cântând: „Cine nu e gata”. Am închis capacul și m-am dus spre mijlocul dulapului. Lumina l-a inundat și m-am aruncat în brațele lui.

Mai târziu, în aceeași seară, când ar fi trebuit să dorm, făceam altceva. Tata încă era jos, [...] așa că m-am strecurat din pat și am mers pe vârfuri pe palier, către dormitorul lui.

— Sesam, deschide-te, am șoptit și am deschis ușile dulapului.

M-am întins și am scos amândouă cutiile. M-am așezat cu ele sub fereastra tatei, iar amurgul lumina încă destul cât să văd. Erau aproape la fel – lemn deschis la culoare, cu balamale de alamă –, dar una dintre cutii era șlefuită, cealaltă era tocită. Am tras cutia frumos șlefuită mai aproape și am mângâiat lemnul ca mierea. O sută de plicuri, groase și subțiri, lipite unul de altul, erau așezate în ordinea în care fuseseră trimise. Albul lui simplu lângă albastrul ei. În mare parte alternau, deși uneori erau câte două-trei la rând, de parcă tata avea multe de spus despre un subiect care pe Lily n-o mai interesa. Dacă aș fi citit scrisorile de la prima la ultima, mi-ar fi spus povestea relației lor, dar știam că e o poveste cu final nefericit. Am închis cutia fără să deschid nici măcar una.

Și cealaltă cutie era plină de scrisori, dar niciuna nu era de la Lily. [...]

A doua zi, Lizzie se uita la mine în timp ce deschideam cuțarul. [...]

— Colecționezi o grămadă de secrete, a spus ea, dibuind cu degetele crucea ascunsă sub haine.

— E ceva despre mine, i-am zis. [...]

Într-un fel, era de parcă eu aș fi fost un cuvânt, iar scrisorile erau niște fișe care ajutau la definirea mea. Dacă le-aș fi citit pe toate, îmi spuneam, poate aș fi avut mai mult sens. Dar n-am fost niciodată în stare să citesc scrisorile din cutia frumos șlefuită. Îmi plăcea să mă uit la ele, să-mi trec mâna peste muchiile lor și să le simt unduirea. Erau împreună în acea cutie, mama și tatăl meu, și atunci când eram aproape să adorm îmi închipuiam uneori că le aud vocile înăbușite. Într-o seară, m-am strecurat în camera tatei și m-am năpustit la dulap ca o pisică la vânatoare. Voiam să-i iau prin surprindere. Dar, când am ridicat capacul cutiei lor șlefuite, au tăcut mâlc. O singurătată cumplită m-a însoțit ca o umbră înapoi în pat și nu m-a lăsat să dorm.

A doua zi dimineață, eram prea obosită pentru școală. Tata m-a dus la Sunnyside și mi-am petrecut dimineața sub masa de sortare, cu fișe necompletate și creioane colorate. Mi-am scris numele, în culori diferite, pe zece fișe diferite.

Mai târziu, în acea seară, când am deschis cutia meșteșugită, am cuibărit fiecare fișă între un plic alb și unul albastru. Acum eram împreună, toți trei. N-aveam să mai ratez nimic.

În cuțarul de sub patul lui Lizzie a început să se simtă greutatea tuturor literelor și a cuvintelor.

— Nici scoici, nici pietricele. Nimic drăguț, a spus Lizzie într-o după-amiază, când l-am deschis. De ce strângi atâta hârtie, Essymay?

— Nu strâng hârtie, Lizzie; strâng cuvinte.

— Da' ce-i așa special la cuvintele astea? a întrebat ea.

Nu știam precis. Era ceva mai mult simțit decât gândit. Unele cuvinte erau ca niște puișori de pasăre căzuți din cuib. Cu altele, simțeam de parcă dădusem de un indiciu: știam că e ceva important, dar nu știam sigur de ce. [...]

Habar n-aveam cum să spun nimic din toate astea, așa că am întrebat:

— Tu de ce brodezi, Lizzie?

N-a spus nimic pentru multă vreme. Și-a împăturit rufele curate și a schimbat cearșafurile de pe pat. N-am mai așteptat un răspuns și m-am întors la o scrisoare [...].

— Cre' că-mi place să-mi țin mâinile ocupate, a zis Lizzie.

Pentru o clipă, uitasem ce-o întrebasem.

— Și asta dovedește că exist, a adăugat ea.

— Dar asta e o prostie. Sigur că exiști.

S-a oprit din făcutul patului și s-a uitat la mine cu atâta seriozitate, că am pus jos scrisoarea [...].

— Fac curat, ajut la gătit, fac focul. Tot ce fac e mâncat, murdărit sau ars – la capătul zilei, nu-i nicio dovadă c-aș fi fost pe-aici.

S-a oprit, s-a lăsat în genunchi lângă mine și a mângâiat broderia de pe tivul fustei mele. Ascundea cusătura pe care mi-o făcuse după ce o sfâșiasem în mărcăcini.

— Broderia o să fie mereu aici, a spus ea. Văd asta și mă simt... păi, nu știi cuvântul. De parcă o să fiu și eu mereu aici.

— Permanentă, am spus. Și în restul timpului?

— Mă simt ca o păpădie, chiar înainte să o sufle vântul.

Pip Williams, *Dicționarul cuvintelor pierdute*,
traducere de Silvia Năstase

C.

Biologia afirmă că descindem din creaturi din carne și oase, dar, în adâncul nostru, știm că suntem fiii și fiicele unor fantome din cerneală și hârtie. [...]

Pentru cititori, descoperirea lumii are loc adesea în paginile cărților. Când Alice, în *Alice în Țara din Oglindă*, îl întâlnește pe Humpty Dumpty cocoțat periculos pe un zid îngust, îl întreabă grijulie dacă nu crede că ar fi mai în siguranță jos, pe pământ. „Bineînțeles, nu cred!”, îi răspunde Humpty, mârâind la ea. „Dacă ar fi să cad – ceea ce nu s-ar putea întâmpla, dar dacă aș cădea...” Face o pauză solemnă. „Regele mi-a fâgăduit... cu propria lui gură... să... să...” „Să-și trimită toți caii și toți oamenii”, îl întrerupe Alice, cu nechibzuință. Humpty răbufnește furios: „Înseamnă că ai ascultat la ușă... ai tras cu urechea pe după copaci... sau pe coșul casei... altfel n-aveai de unde să știi!” „Nu-i adevărat”, răspunde Alice cu multă blândețe. „Totul e scris într-o carte.” Niciun cititor adevărat nu ar găsi surprinzătoare explicația lui Alice. [...]

Spre deosebire de cititorii lor, care îmbătrânesc fără a mai întineri vreodată, personajele literare sunt, simultan, atât cele care au fost la momentul în care le-am citit pentru prima dată poveștile, cât și cele care au devenit în lecturile noastre succesive. Fiecare personaj literar este asemenea lui Proteu, zeul mării pe care Poseidon l-a înzestrat cu puterea de a lua orice formă din univers. „Știu eu prea bine cine sunt”, declară Don Quijote într-una dintre primele sale aventuri, după ce un vecin încearcă să-l convingă că nu este vreun personaj imaginar din romanele cavalezești îndrăgite de el.

Alberto Manguel, *Monștri fabuloși*,
traducere de Oana Ionașcu

SUBIECTUL I

20 de puncte

Scrie, pe foaia de concurs, numărul cerinței și litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:

- „ră-zleț”, „i-me-diat”, „lu-am”.
- „ră-zleț”, „i-me-di-at”, „lu-am”.
- „răz-leț”, „i-me-diat”, „luam”.
- „răz-leț”, „i-me-di-at”, „lu-am”.

2 puncte

2. Conține doar cuvinte derivate seria:

- „bătrânul”, „cavalezești”, „îndreaptă”.
- „blândețe”, „puternici”, „singurătate”.
- „dintre”, „îndeajuns”, „vreodată”.
- „fiecare”, „cusătura”, „niciun”.

2 puncte

3. Sinonimele contextuale ale cuvintelor subliniate în secvența: „Părinții din povestirile sale sunt tineri și puternici și sprinteni, în vreme ce aici nu văd decât un bătrân tăcut în așteptare, cu un toiag ce pare că face parte din făptura lui.” sunt, în ordine:

- alocuțiunile, rigizi, posomorât.*
- expunerile, activi, guraliv.*
- istorisirile, malițioși, tacit.*
- relatările, dinamici, taciturn.*

2 puncte

Scrie, pe foaia de concurs, răspunsurile la cerințele de mai jos:

4. Alcătuieste un enunț în care cuvântul subliniat în secvența: „Apoi am auzit niște bocănituri pe scări” să aibă altă valoare morfologică, pe care o vei preciza. **2 puncte**
5. Transcrie din secvența următoare două pronume care nu au categoria morfologică a persoanei, precizând felul acestora: „el știe cele mai multe lucruri despre noi, el a fost cel care ne-a luat de la tren de la Giurgiu, ne-a adus încoace și ne-a avut pe tot drumul doar pentru el. Unii îl întrebă în același timp pe Tată și mă întrebă și pe mine.”. **2 puncte**
6. Menționează cazul fiecărui cuvânt subliniat în enunțul: „Cu toții privesc spre mine și spre Tată. Laudele și exclamațiile ascuțite a admirație nu mai conținesc.”. **2 puncte**
7. Formulează un enunț în care verbul subliniat în secvența „a schimbat cearșafurile de pe pat” să apară într-o construcție pasivă, la gerunziu. **2 puncte**
8. Precizează funcția sintactică pentru cuvintele subliniate în secvența: „În cufărul de sub patul lui Lizzie a început să se simtă greutatea tuturor literelor și a cuvintelor.”. **2 puncte**
9. Construiește o frază în care pronumele relativ „cine”, în cazul dativ, să introducă o subordonată completivă directă. **2 puncte**
10. Rescrie enunțul următor, corectându-l: *Așadar, fie că e vorba despre taine, sau despre lucruri știute de toți, preferăm discreția, întrucât așa ar fi normal să procedăm față de musafirii noștri.* **2 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

40 de puncte

Scrie, pe foaia de concurs, în enunțuri, răspunsurile pentru cerințele de mai jos:

1. Scrie un element de conținut comun celor trei texte-suport, valorificând câte o secvență din fiecare text. **6 puncte**
2. Precizează o trăsătură comună personajului-narator din textele A și B, numind mijlocul de caracterizare identificat în fiecare text. **6 puncte**
3. Interpretează o figură de stil, identificată în secvența următoare din textul A: „Mâinile sale arse de soare, încinse de vine ca niște șerpi, cu palmele noduroase brăzdate de crăpături fine și negre, se deschid încet, ca niște porți grele de șură, și mă cuprind. Sunt îmbrățișat, și pentru câteva clipe nu mai știu unde se termină bătrânul și unde încep eu.”. **6 puncte**
4. Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, câte un aspect pe care l-a descoperit despre propriul tată fiecare dintre personajele principale din textele A și B. **6 puncte**
5. Comentează, în minimum 50 de cuvinte, secvența preluată din textul C: „Spre deosebire de cititorii lor, care îmbătrânesc fără a mai întineri vreodată, personajele literare sunt, simultan, atât cele care au fost la momentul în care le-am citit pentru prima dată poveștile, cât și cele care au devenit în lecturile noastre succesive”. **8 puncte**
6. Care crezi că este legătura dintre statutul lui Lizzie, personajul din textul B, și limbajul acesteia? Justifică-ți răspunsul, în 70 – 100 de cuvinte, valorificând textul B. **8 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

40 de puncte

Crezi că întrebările rămân mai mult timp în minte, chiar și după ce s-au găsit niște răspunsuri?

Scrie un text argumentativ, de minimum 200 de cuvinte, în care să susții, prin două argumente, răspunsul la întrebarea dată, valorificând câte o secvență din fiecare dintre cele trei texte-suport și experiența ta de lectură.

Vei primi **26 de puncte** pentru conținutul compunerii și **14 puncte** pentru redactare.

Notă! Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 200 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus. Compunerea nu va avea titlu sau motto.